

Dom
Samuel

Synové světla
v čase zkoušky

Rozprava mnicha
o jednotě
v protivenství

Triáda

Synové světla v čase zkoušky

Dom
Samuel

Synové světla
v čase zkoušky

Rozprava mnicha
o jednotě
v protivenství

Triáda

Nihil Obstat,
otec Benedikt Mohelník OP, Česká provincie,
29. září 2018.

Imprimi potest,
R. P. Dom Patrick Olive OCSO, opat Sept-Fons,
13. listopadu 2018.

Imprimatur,
kardinál Dominik Duka OP, arcibiskup pražský,
14. března 2019.

Z francouzštiny přeložila Tereza Hodinová
a překlad revidovala Eva Fuchsová.

© Opatství Nový Dvůr, 2020

Translation © Opatství Nový Dvůr, 2020

ISBN 978-80-7474-294-1

ISBN (PDF) 978-80-7474-345-0

ISBN (ePub) 978-80-7474-346-7

ISBN (mobi) 978-80-7474-347-4

*Synům světla,
kteří spolu v církvi vedou debatu
a hledají Pravdu.*

Vzor svého chování nacházejí křesťané ve způsobu, jakým jedná Bůh; a Bůh právem žádá, aby ho napodobovali ti, které stvořil ke svému obrazu a ke své podobě. Proto můžeme získat bohatství jeho slávy, jen pokud v sobě nalezneme milosrdenství a pravdu.

Svatý Lev Veliký

Nelze zapomínat, že i rozum potřebuje být ve svém hledání podporován důvěryplným dialogem a upřímným přátelstvím.

Svatý Jan Pavel II.

„Nepatrný plamínek se rozrůstá do mnoha světél a osvětluje přímí Božího domu.“¹ Tak jako v mnoha jiných katolických kostelích i my posloucháme během vigilie Vzkříšení sedm čtení ze Starého zákona v pološeru, pouze za svitu paškálu a svící, které si od velikonočního ohně zažehli bratři a několik desítek hostů. „Světlo Kristovo! – Sláva tobě, Pane!“ Vstupujeme bočním vchodem do apsidy opatského kostela, za jáhnem nesoucím velkou svíci. V prostoru pod transeptem byla předevěřem zřízena Getsemanská zahrada, kde jsme se modlili a bděli od konce mše na Zelený čtvrtek až do velikopátečních obřadů. „Hrob“ je nyní prázdný, ponořený do tmy. „Světlo Kristovo! – Sláva tobě, Pane!“ Bratři, shromáždění okolo velikonoční svíce, a hosté, kteří vešli zadním vchodem kostela, očekávají Světlo. Jáhen stoupá po schodech a zastaví se před oltářem. Vyčkává, až mniši v mihotavém světle zaujmou místa v chórových lavicích. Nechybí mnoho, aby některý z nich zakopl nebo upustil misál. To už je součást programu... Když se vše zklidní, jáhen zanotuje potřetí: „Světlo Kristovo!“ A všichni odpovídají: „Sláva tobě, Pane!“ Potom zazpívá od ambonu Exultet. Všichni se posadí a poslouchají první čtení, líčící Stvoření: „Bůh viděl, že je to dobré.“ Třináctiramenný svícen (Kristus a dvanáct apoštolů) skýtá o něco víc světla schole, která zpívá responzoriální žalm. Než se posadím, abych vyslechl následující čtení, předčítám *recto tono* modlitbu.

A právě v tomto šeru prozářeném Božím slovem se mě zmocnil hluboký neklid týkající se budoucnosti. Zachvátily mě obavy o vývoj současné společnosti, vyděšené dramaty oslabujícími církev,

¹ Benedikt XVI., Modlitební bdění s mladými, 24. září 2012, Freiburg im Breisgau. Text je přístupný na stránkách Svatého stolce.

zaplavila mě lítost nad spory, které narušují naše vnitřní vztahy a přemáhají i mě. Tehdy jsem se rozhodl napsat tuto knihu jako svědectví. Běžné starosti a konflikty mi někdy brání ve spánku víc než úmorné vedro. A když mnich nespí, modlí se a přemýšlí. A nejen mnich: „Ano, prožíváme černé noci, to nelze popřít,“ píše Laurent Landete, otec rodiny. „Ale právě v noci vidíme hvězdy.“² Dokud se budeme ptát: „Proč nastaly tyto problémy?“, nedobere se řešení. Na tuto otázku neexistuje odpověď. Komu se podaří sestoupit do větší hloubky, aby se tázal: „Co jsem udělal, že to takhle dopadlo?“, ten obdrží odpověď, která neobžalovává ani neobviňuje: „To proto, že jsi člověk, že jsou to lidé, a proto, že jen Bůh je Bohem!“ Noc ztratí svou chmurnou a děsivou povahu. Vyjde světlo a objeví se řešení, protože ve skutečnosti nebylo třeba řešit konflikty lidí, ale srovnat si tyto věci v hlavě. Bylo třeba si vyhrnout rukávy, vzít věci za správný konec a pořádně se s nimi popasovat. Jedině Světlo nám mohlo seslat řešení: „Jsi člověk, oni jsou lidé, já jsem Bůh.“

Napsal jsem tedy knihu.

Během oné požehnané vigilie Vzkříšení, kdy jsem seděl a naslouchal básni o Božích činech od počátku věků, mnou zmítaly tyto nesourodé myšlenky. Po každé modlitbě jsem si vždy znovu nasadil mitru na svou ubohou hlavu, tak jako si rytíř za dávných časů nasazoval přilbici, když se vydával na křížovou výpravu nebo na turnaj. Mitra je obrazně vzato přilbicí. Zatlačil jsem si ji na lebku, jak nejvíc to šlo, abych zakryl své čelo zbrázděné vráskami. O Velikonocích má panovat radost. Kostel byl tak tmavý, že bratři nepostřehli, že jejich opat má starosti.

Liturgie naštěstí pokračovala dál a všechno proměnila. Během Gloria se rozsvítila světla, a zatímco dva bratři vši silou rozhoupávali zvony, ministrant, turiferář a ceremonář přinesli na oltář plátna,

² Laurent Landete, *Dieu, fait toutes choses nouvelles*, Éditions de l'Emmanuel 2018, s. 59.

svíce a kříž, které byly odneseny ve čtvrtek navečer. Když začaly litanie, které se zpívají už v plně osvětleném kostele, přistoupil bratr sakristián nenápadně ke sloupu, na němž stojí socha Panny Marie, pod pláštěm ukryté nůžky. Po nešporách Bílé soboty byla totiž socha zahalena bílým plátnem, které nahradilo fialové, zakrývající ji od Smrtné neděle. A teď, když všichni zazpívali: „Svatá Maria, Matko Boží, oroduj za nás,“ šmik, sakristián přestříhl provázek, závoj spadl a socha se zaskvěla ve světle. Tento liturgický kousek byl otcí opatovi povolen pro jeho minulost na divadelních prknech. Někteří měli slzy v očích. Otec opat každopádně ano. Něco takového přináší útěchu... Chvilí poté zaintonují Aleluja. Ve světle velikonoční noci pak slavím spolu se svými bratry Eucharistií.

Po mši jsem si umínil, že tato kniha bude krátká. Tento dobrý úmysl neměl naprosto žádný efekt. Několik kritických čtenářů mě přimělo k mnohým úpravám. Žádal jsem je o radu a sklidil jsem, co jsem zasel: výhrady a povzbuzení. Z mého pera například vyšly některé anakoluty. Stejně jako pan Jourdain³ jsem se jich dopouštěl zcela nevědomky. Nevídáno! Musel jsem tedy trpělivě čekat až do Krista Krále, než jsem mohl za vším udělat tečku.

„Skrze velikonoční tajemství jsme byli spolu s Kristem pohřbeni,“ uvádí ritus velikonoční vigilie, „abychom s ním vstoupili na cestu nového života.“ Poté, ještě před vlastním vyznáním víry v Boha Otce, ve Spasitele Ježíše Krista a v Ducha Svatého, ještě před dotvrzením, že věříme ve svatou katolickou církev, společenství svatých, vzkříšení těla a věčný život, nás kněz vyzve, abychom se zřekli „satana, hříchu a všeho, co k němu vede“. To nejsou slova do prázdna. Nasycení svátostmi, podepření a proměnění milostí se stáváme schopnými podstoupit tento zápas a číst ve světle Velikonoc události, které se nás zblízka či vzdáleně dotýkají; události, které se dějí našim blízkým nebo lidem žijícím ve vzdálených končinách

³ Hlavní postava Molièrovoy komedie *Měšťák šlechticem*.

země. Hřích, jenž visí nad lidstvem jako stín, nám v tomto světle nebrání věřit v člověka a v jeho spásu. A naděje na tuto spásu nám zase nebrání vidět zlo a reagovat. Ve světle Velikonoc nám hřích členů církve nebere víru ve svatost této církve. A svatost církve nám zase nebrání vidět zlo, jež páchají její členové, a reagovat.

Ticho nevýslovných utrpení v církvi i mimo církev se snoubí s tichem obklopujícím můj klášter, s tichem naplňujícím opatský kostel, v němž společně s bratry zpívám žalmy a kde se o samotě modlím. Toto ticho sevřelo mé srdce do kleští. Mučivé ticho těch, kteří tolik trpí, že nedokážou ani promluvit, ani odpustit. Mučivé ticho panující mezi mou neotřesitelnou důvěrou v církev a hříchem jejích členů, povolaných ke svatosti. Mučivé ticho mezi mou důvěrou v milost a nedokonalým naplněním mého mnišského povolání. Všeobecné povolání ke svatosti, stejně jako mnišské povolání, je třeba stále obnovovat.

Mé srdce mnicha bdí v tichu, které je třeba prolomit, i v tichu, které je třeba zachovat. První ticho vyjadřuje to, co slova odmítají sdělit, to druhé má pomoci naslouchat tomu, kdo chce hovořit. První ticho je třeba prolomit, abychom popsali a rozpoznali nepřijatelné, druhé ticho je třeba zachovat z respektu k důvěrným sdělením, bez něhož by nešťastní lidé už neměli na koho se obrátit. Máme hovořit, aby vyšlo najevo zlo, které obchází v temnotách a zahání světlo pravdy. Máme mlčet a naslouchat, a umožnit tak Kristu léčit rány. Hovořit, abychom hlásali Boží slovo, zachovávat mlčení, abychom mu naslouchali.

Vím, že čelit zlu je mým údělem člověka, křesťana a mnicha. Domnívám se, že bez Krista... Bez Krista? Na to se ani neodvažuji pomyslet. Lidství je mým příbytkem, Kristova církev je mou rodinou, ti, kdo páchají zlo, jsou mí bratři a ti maličcí, jimž se děje příkoří, jsou mými dětmi.

V tichu velikonoční noci jsem se rozpomněl na tato Apoštolova slova: „Jako dobrý voják Krista Ježíše měj svůj podíl na útrapách“ (2Tim 2,3). Tato slova už mě neopustí.

Svatý Augustin ve svých *Vyznáních* uvedl do církve literární žánr, jenž staví na vlastní duchovní zkušenosti a jehož cílem je poskytnout všeobecné poučení.¹ Nepředpojatého čtenáře zasáhne pokora biskupa, jenž píše pro své věřící a odkrývá jim důvěrně své slabosti, týkající se kupříkladu čistoty. Zahájil tento žánr skutečně on? Ne tak úplně! Již svatý Pavel v souvislosti se slavným výrokem „Neboť když jsem slabý, tehdy jsem právě silný“ (2Kor 12,10) hovořil o jistém ostnu ve svém těle, aniž, pravda, blíže popsal, čeho se týká (2Kor 12,7). Bylo přece jen třeba nechat trochu práce exegetům. Tomáš Akvinský ve svém nesmírném díle, jež zůstane nepřekonatelnou katedrálou filosofického a teologického myšlení, nenechá nikdy problesknout svůj vlastní duchovní život, byť je tam všudypřítomný. Naproti tomu Bonaventura, Bernard z Clairvaux, cisterciáctí otcové...

Svědectví

Nemám tedy v plánu stavět svou úvahu výhradně na teoretické rovině, přestože rozum i víra v ní budou nadměru žádoucí. Mám dojem, že kvůli obrovské emotivitě dnešní kultury se našim současníkům daří uvažovat do hloubky jen za podmínky, že je nejprve tím či oním způsobem zasažena jejich citová stránka. Nedávno mi jeden bratr z Nového Dvora řekl: „Těm vašim komentářům k Řeholi moc nerozumím.“ To je tedy povzbuzení! „Ale když uvedete příklady, hned líp pochopím, co máte na mysli.“ Uf! Nemluvím zas tak úplně do prázdna.

¹ Viz pěkný překlad Frédéricie Boyera, *Les Aveux*, P.O.L. 2008; nový český překlad Ondřej Koupil, Marie Kyralová a Pavel Mareš, Karmelitánské nakladatelství 2015.

Mé svědectví se tedy bude mimo jiné vyznačovat tím, že se budu opírat o svou mnišskou zkušenost. Budu vyprávět, jak spolu mniši žijí, jak se střetávají a jak potom dospívají ke shodě,² aby se zhostili své zodpovědnosti v současném světě. Sáhnu i ke svému vlastnímu příběhu z let, než jsem vstoupil do kláštera. Někdy vystoupí na povrch moje kritičnost, často humor. Pro některé čtenáře budou určité pasáže bezesporu nesnadné. Chtěl bych je vyzvat, aby to vydrželi. I komplikované úvahy nám prokazují službu. Jdeme kupředu, pokračujeme, aniž bychom skutečně chápali, o čem je řeč... O něco dál pak získáme pevnou půdu pod nohama. Tímto způsobem se člověk nakonec stává inteligentním jakoby bez námahy. Abychom si oddechli od leckdy strohé úvahy, připojil jsem k ní mimo jiné i bestiář. Uvidíme tu létat čápy, vrabce i hrdličky. Psi napadnou lišku a divočáci poničí louky. Až na to, že půjde o skutečné příběhy, ne o bajky. Vážným čtenářům nebude zcela jasné, co tu pohledává divá zvíř, prostí čtenáři si tyto drobné historky vychutnají. Tak budou všechny věci zmírněny moudrostí, „matkou ctností“, jak napsal svatý Benedikt, „aby silní měli, po čem touží, a slabí aby neutekli“.³ Tak „se v Božím domě nikdo nebude zneklidňovat a rmoutit“.⁴

Žijeme v trhlině. Mluvíme o nás, křesťanech, ale nejen o nás. Obklopuje nás roztříštěná společnost: chaotické mravy, rozviklané konstanty definující lidskost. Poničené životní prostředí: matka příroda, která ztratila svůj rytmus. Politika vzdálená běžnému člověku. Trhliny v katolické církvi, kam proniklo zlo v děsivých rozměrech. A co když je lék duchovní?

Je přitom lépe hledět této znepokojivé skutečnosti zpříma do očí, než abychom se všichni stáhli do ulity strachu. Rozhodnutí,

² Než jsem zaznamenal danou konverzaci, vždy jsem to konzultoval se svými bratry (i se všemi dalšími svědky, které cituji).

³ *Řehole Benediktova*, kap. 64, Ustanovení opata, v. 19; cit. překlad Alžběta Franceová OSB, Vojtěch Engelhart OSB a Ondřej Koupil, Benediktinské arcipopatství 1998.

⁴ Tamtéž, kap. 31, Celerář kláštera, v. 19.

kteřá je třeba učinit ve všech oblastech, vyžadují odstup a takovou rozvážnost, že se zdá nemožné, aby to člověk sám zvládl. Pro člověka je to nemožné, ale u Boha není nic nemožného.

Nad klášteřem se noc ještě nevzdala své nadvlády a mniši se již modlí. Nikde ani hlásku, nebýt nářku ovce, která právě přivádí na svět jehně. Je to hodina, kdy kopyta muflonů dusají krajinou. Kdo vyrazil autem časně ráno na cestu, nepochybně je překvapí světlem reflektorů.

Mniši nemají odpověď na všechno. I oni žijí v tomto rozporuplném světě jako všichni ostatní. Modlí se. Pomohou neviditelné plody jejich životů a proseb zvrátit běh věcí? A co když je třeba začít jednoduše tím, že na sebe budeme pohlížet jinak, že budeme spíš hledat vřtkavou rovnováhu mezi láskou a pravdou a ve svém jednání usilovně uplatňovat Boží dary, než abychom přispívali k rozdělení?

Dobré zrno a koukol

Jako by nestačilo vpustit do teologie zvířecí říši, je zde ještě podobenství o koukolu a dobrém zřnu (Mt 13,24–30), které nás bude doprovázet v průběhu celé této úvahy. U nás v klášteře ho ověřujeme v praxi na našich záhonech. Znovu si toto podobenství pročtème:

S nebeským královstvím je to jako s člověkem, jenž zasel na své pole dobré semeno. A zatímco lidé spali, přišel jeho nepřítel a ten zase doprostřed obilí zasel koukol a odešel.

Je jasné, že se mluví o nebeském království spíš než o „problémech a výzvách spojených se společenskými otázkami“. Tato hantýřka mě přivádí k šílenství! Koukol? Je to jednoletá bylina, jejíž semena jsou jedovatá. Dnes už ho nikdo nezná. V českém ekumenickém překladu čtème „plevel“, což označuje obecně škodlivé rostliny. Tak to je nám jasné hned. Kopřivy, pýř, bršlice... Člověk, který svědomitě

pracuje, služebníci, kteří po práci odpočívají, podlý nepřítel, který chce všem znepříjemnit život. To známe!

Když vyrašila stébla a nasadila klasy, objevil se také koukol.

To bylo nepřítelovým cílem... Bez tohoto přirozeného jevu, který se rok co rok opakuje, by se v našich krajích neprodával žádný hubič plevle a chléb, který jíme, by byl o mnoho zdravější.

K hospodáři přistoupili jeho služebníci [bezpochyby ti, kteří spali, když nepřítel pracoval] a řekli: „Pane, což jsi na své pole nezasel dobré zrno? Odkud se tam tedy bere ten koukol?“

Pán nic nezaséval. Spokojil se pravděpodobně s tím, že vybral osivo. Celou lopotu ve skutečnosti vykonali služebníci a každý zemědělec umí rozeznat obilí od semen pampelišek nebo jiného plevle, který roznáší vítr. Kdybych viděl semeno koukolu, nepochybně bych je poznal. Tito služebníci jsou tak trochu vychytrálí. Nebo se snad chtějí zbavit odpovědnosti za pohromu, kterou zjistili?

On jim řekl: „To udělal nějaký nepřítel.“

Příliš snadno zapomínáme na Nepřítele, který škodolibě hatí výsledky našich dobrých skutků. Služebníkům se zajisté ulevilo, že byl označen pravý pachatel. Dodá jim to odvalu bojovat proti plevelu:

Služebníci mu říkají: „Přeješ si tedy, abychom jej šli sesbírat?“ – „Ne,“ řekl, „mohli byste při sbírání koukolu vytrhat zároveň pšenici. Nechte jedno i druhé růst společně až do žní; a při žních řeknu žencům: Sesbírejte nejprve koukol a svažte jej do otýpek, ty se dají spálit; pšenici pak shromážděte do mé stodoly.“

Pokud snad začátek podobenství odpovídal naší zkušenosti, na konci jsme úplně vedle. Chtěli bychom všechno hned urovnat, ovládnout, aby to bylo zřetelné a jasné. Jakmile rostliny dorostou, je snadné je rozeznat. Vytrhání plevele dodává jistotu. Oddělit dobré biskupy od špatných, dobré kněze od špatných, dobré komunity od těch, které se takovými nejeví: to rovněž uklidňuje. Podobenství však ukazuje, že takhle postupovat Pán nezamýšlí. Raději posečká. Je zkušený a ví, co dělá. Je v tom poučení, které máme vyslechnout. Sklizeň v tomto podobenství se odehrává až při Posledním soudu.

Co následovalo po neuspořádaném životě

Bůh mi dal milost ohromujícího obrácení po letech neuspořádaného neboli nezřízeného života.

Ve francouzštině se takový způsob života dá vyjádřit dvěma výrazy: *vie de baton de chaise* nebo *vie de patachon*. Oba odkazují k dopravnímu prostředku: první k nosítkům, v nichž se dvořané nechávali nosit po ulicích, druhý k malé, nepohodlné káře tažené herkou. Obojí styl dopravy má svá rizika, což zase dobře vyjadřuje čeština: nezřízený život dokáže člověka pěkně zřítit.

Já jsem měl to štěstí, že Bůh sám se ujal řízení. Měl jsem za sebou pět let vysokoškolských studií a dalších pět let profesionální činnosti. Během několika měsíců jsem změnil svůj život a vstoupil do kláštera. Byl jsem přijat živým společenstvím, v němž jsem okamžitě postřehl rozpory mezi generacemi (už jsem nebyl dítě), týkající se základních mnišských rozhodnutí, které jsem tehdy pochopitelně nebyl schopen spolehlivě posoudit. Od starých mnichů jsem očekával, že se ke mně budou chovat dobrácky, jako laskaví stařečkové, ale vždy tomu tak nebylo. Přesto s odstupem času vidím, že si tito úctyhodní řeholníci razili svou cestu, po níž s odvahou (i když samozřejmě nedokonale) šli za svým posláním v souvislostech své doby. Během svého noviciátu v opatství Sept-Fons (hábit jsem přijal 8. prosince 1983) jsem dostal možnost účastnit se přednášek otce

Jeronýma (1907–1985),⁵ který i přes svůj pokročilý věk vyučoval v klášteře filosofii a teologii. Díky jeho lekcím, které se konaly jen několik měsíců, jsem si mohl uspořádat roztroušené pojmy, jež kroužily jako galaxie v mém vrtkavém intelektuálním vesmíru. Než jsem vstoupil do kláštera, neposkytovaly mi žádný pevný bod k nasměrování mého života. Jako mnich jsem pak pokračoval ve studiu filosofie, poté teologie. Jakmile jsem vystrčil paty z kláštera, uvědomil jsem si, že v každé diecézi, s každým biskupem, v každém semináři to někdy skřípe. Opati i abatyše ve všech klášterech s politováním konstatovali spory a pocity ukřivdění, které ve skutečnosti nebránily tomu, aby tu panovala bratrská náklonnost. V podstatě na tom není nic překvapivého, je to lidské.

Uprostřed vření, které předcházelo, provázelo a následovalo II. vatikánský koncil, rozvinul otec Jeroným svou duchovní teologii a praxi mnišského života, která je podle mě hluboce tradiční; v některých bodech se nicméně lišila od toho, co se praktikovalo v jeho okolí. Ve filosofii byl realista, v teologické oblasti tomista, s kousavou povahou, jíž ale nikdy nechyběla bratrská láska, neschopný ustoupit, kdykoli šlo o jeho přesvědčení... Mnoho se modlil, s velkým porozuměním četl nejrozmanitější díla, jak dokazují jeho poznámky z četby. Vždy se držel dál od rozepří mezi moderní vlnou a tradicí.⁶ Podobně jako trapisté jeho generace a také jako mniši i řeholnice, s nimiž se setkáváme v klášterech dnes, miloval božské oficiium a manuální práci. V této době, která hledala sama sebe, měli „hlasatelé změn“ tak bohatou fantazii, že kupříkladu i umístění oltáře, mnichů a hostů v kostele bylo předmětem ztřeštěných experimentů a nekonečných debat, jichž se otec Jeroným neúčastnil. Ve farnostech a jiných řeholních

⁵ Mnich ze Sept-Fons (1907–1985). Viz Anne Bernet, *Père Jérôme, un moine au croisement des temps*, Cerf 2015. Anne Bernetová velmi duchaplně vypráví, jak se věrnost otce Jeronýma utvářela díky síti dobrých vlivů.

⁶ Chápejte mě... Chtěl bych se vyhnout omezujícímu slovníku typu „tradicionalista“, „modernista“, „fundamentalista“, „progresista“ atd.

společenstvích to bylo v této době podobné. Co na to říci? Ty, kdo se chtějí pouštět do takových změn, odjakživa dráždí všichni, kdo mají sklon uvažovat obezřele. Otec Jeroným neměl v klášteře jen přátele, přestože mniši umí povětšinou zachovat slušnost a respekt. Na začátku 2. světové války mu bylo dvaatřicet, osmatřicet, když válka skončila a zanechala miliony mrtvých. V takové době je boj proti utiskovatelům povinností, již nelze obejít. On však byl mnich. Navíc byl Švýcar, povahou rezervovaný a diskrétní. Měl v sobě věrnost a byl oddán svému povolání. Po válce nabyla náboženská krize tak rozkladných rozměrů, že pokud si chtěl uchovat svou vytrvalost, musel žít stranou vření, jež otřásalo celou institucí. Tyto konflikty mu pomohly ponořit se do hlubokého života modlitby. Vstoupil, podle vlastních slov, „do odboje“. Jinak řečeno, vytrval v praktikování mnišského života, v nějž věřil, ovšem diskrétně, aniž se stavěl proti směrům, které neschvaloval, aby mohl v tichu, toliko silou své modlitby, podporovat rozhodnutí, která by podle něho mohla vést k obnově. Tak se skrývali příslušníci odboje, aby vzdorovali nepříteli. „Odboj“ – to byl jeho osud, osud jeho doby. Mohlo tomu být jinak? Bezpochyby ne. Přesto, jakkoli určující a podstatné jsou mnišské zásady, které jsem od něho přijal prostřednictvím svých učitelů, toto dobrodružství odboje mě nikdy nelákalo.

Ještě pár slov o otci Jeronýmovi, abychom správně porozuměli jeho dílu, které bylo vydáno po jeho smrti a které je třeba číst s přihlédnutím k jeho zkušenosti. Opat, který ho oblékl do mnišského hábitu a který ho přesvědčil, aby se stal knězem, Dom Jean-Baptiste Chautard,⁷ výrazně poznamenal počátky jeho mnišského života. Starý opat, který zemře necelých sedm let po vstupu otce Jeronýma, si mladého mnicha velice vážil. S jeho nástupci už nebylo porozumění

⁷ Opat Sept-Fons (1899–1935), velký mnich a muž modlitby, autor knihy *L'âme de tout apostolat* (česky vycházelo opakovaně pod titulem *Duše veškerého apoštolátu a Činnost a vnitřní život*).

tak hluboké. Když nastalo před- a pokoncilní vření, nadmíru plachý otec Jeroným se stáhl do osamělé modlitby. Přitom nepřestal milovat svou komunitu, byl nadále přívětivý a velkodušně se věnoval své práci (od roku 1954 měl na starosti rekonstrukci opatského kostela). Nejcennější zkušenost, kterou nám zanechal, se týká vytrvalosti v modlitbě. Ta je vrcholem, od něhož se odvíjí všechno ostatní. Otec Jeroným vedl ostatní ke Kristu, nikoli k sobě samému. Když jsem se v září 2018 účastnil pohřbu jednoho mnicha ze Sainte-Marie du Désert, který byl jeho žákem, přečetl jsem si v dopisech, které obdržel od otce Jeronýma, tuto přesvědčivou poznámku:

Musíte pochopit, že v otázkách duchovního života vás budu moci naučit čím dál méně nového. Výchova, i ta duchovní, má svůj vymezený čas, milost pomáhat někomu také. Je pravda, že je pak dobré se dál setkávat; pokud je tu však poskytována pomoc, je vzájemná.⁸

Otec Jeroným byl v mém nynějším věku, když v roce 1969 přišli do Sept-Fons dva mladíci, kteří měli od Boha stejné povolání jako on a kteří se stali jeho žáky: Dom Patrik a otec Mikuláš – opat, který mi oblékl hábit, a otec učitel, který mě formoval k mnišskému životu. Oba uskutečňovali to, co jim otec Jeroným předal, jak nejlépe uměli. Vykonali mnoho dobrého, protože jim Bůh žehnal. Nový Dvůr je jedním z plodů jejich věrnosti. Přebírám jejich štafetu, pochopitelně svým způsobem. Do všeho, co jsme vykonali, se nutně vloudily chyby i několik neúspěchů (dobré semeno a koukol). Přesto neztrácíme důvěru v dědictví, které jsme přijali.

V roce 2002 jsem opustil klášter Sept-Fons, abych v západočeském Novém Dvoře založil klášter, který se stal později opatstvím (2011). Spolu s milostmi obdařujícími toho, kdo jej přijal,

⁸ Dopis otce Jeronýma otci Pierru Thouveninovi z 1. ledna 1968.

schopností jej naplňovat, vložilo opatské požehnání na má bedra dvojí zodpovědnost: abych v naší komunitě působil otcovskou autoritou, jež by umožnila mým bratřím následovat Krista (spíše než mě), a abych uplatňoval kolegiální autoritu ve svém řádu a ve velmi skromné míře i v církvi. Přestože se jednalo o velkolepé dobrodružství, nebylo to vždy snadné: tři z devíti zakladatelů opustili řád (aniž opustili církev); i tak nás patnáct let po založení bylo téměř třicet. Tato zkušenost s milostí, která mě doprovázela a podpírala od mého křtu až do doby mého mladistvého odpadnutí a pak od mého obrácení, mnišských slibů a kněžského svěcení až dodnes, udává směr mému pohledu na naše vzájemné vztahy v církvi a vztahy mezi církví a světem. Potřebujeme čas, abychom přijali své neúspěchy a vyzkoušeli, nakolik mohou být přínosné.

Dva přátelé

V jednom týdnu přijeli do kláštera dva přátelé. Důvody, které sem přivedly jednoho i druhého, nejsou podstatné. Přesto nám přinesli podobné světlo.

Otec Claudio Monge je dominikán z kláštera v Istanbulu, kde jsme se stavili – já a další bratr – na zpáteční cestě z jednoho asijského kláštera. Vidět Konstantinopol, dýchat vzduch Chalkédónu, Nikaie, vstoupit do kostela svatého Ireneje, kde se konaly první koncily, a do baziliky Hagia Sofia, která pamatuje návštěvu svatých Cyrila a Metoděje, to rozhodně stálo za krátkou zastávku v Istanbulu. Noc jsme strávili v letadle, přistáli jsme nedlouho před svítáním. Taxík nás pak v časných ranních hodinách vezl podél pobřeží Bosporu, přešel Zlatý roh a vyložil nás v příkrých dlážděných uličkách pod Galatskou věží v Karaköy. Bylo tak brzy, že jsme se neodvážili zazvonit. Dominikáni nevstávají ve stejnou dobu jako trapisté! Trpělivě jsme počkali, až se v některých oknech rozsvítí a klášter ožíví alespoň trochu ruchu. Byli jsme přijati jako knížata. Společně s bratry kazateli jsme sloužili mši v malé kapliče, kde byli pouze dva hosté, z nich jeden katechumen. Otec Claudio udržuje styky

s osobami různého křesťanského vyznání i s muslimy. Když jsme ho pozvali do Nového Dvora, aby s námi sdílel svou zkušenost, řekl nám: „Skutečný rozhovor začíná, teprve když jsme schopni postřehnout krásu v tváři našich bratrů a sester.“ A když jsme se procházeli po jedné stezce, která vede okolo kláštera, pravil: „Když máme strach, že to, v co věříme, bude zpochybněno, když si nejsme jisti tím, co hájíme, jsme v pokušení vyvozovat nesmiřitelné závěry. Nesmíme přemýšlet černobíle, v protikladech. Měli bychom přestat rozumovat nad představami, které si činíme o druhých, ale snažit se s nimi setkat, hledat pravdu, již tito lidé hlásají, vyložit pravdu, která je v nás...“ Tím pochopitelně rozhovor nekončí. Cílem je odhalit Pravdu. A dále: „Když musíme čelit nesnázím, jsme v pokušení doufat, že budou mít druzí soucit s naším neštěstím. To je patová situace! Lépe je snažit se vnímat těžkosti druhých ve vzájemném setkávání a naslouchání.“

Mluvil jsem o dvou přátelích. Tím druhým je John Pawson, náš architekt. Pracujeme společně již dvacet let, protože klášter je živoucí budova, která se nepřetržitě rozrůstá a stárne, jejíž zdi se drolí, okna se kříví a umyvadla zabudovaná ve zdech se začínají kývat. A nebylo by lepší udělat z tohoto okna dveře? V této dílně bychom mohli zřídit prádelnu! Refektář a sakristie začínají být příliš těsné, a přitom už je veškerá výstavba hotová...

John Pawson je pomalý, velmi pomalý muž, který si dopřává čas, aby si prohlédl lidi i staré budovy, jimiž se inspiruje (opatství Thoronet...), i místa, kde staví. Řekl nám: „Když jsem byl mladší, měl jsem nápady a chtěl jsem je předat dál. Dnes naslouchám. Je zapotřebí mnoho času, aby člověk pochopil, co mu druhý chce říci, a ještě víc času, aby sám druhému vysvětlil, co má na mysli.“

Labyrint

Časy jsou tvrdé. Svět se mění velmi rychle, příliš rychle, a je třeba učinit nepřeborné množství rozhodnutí. Je tedy nemožné, abychom se vždycky shodli. Co nám ale brání, abychom své